

[Strona Główna](#) > ... > [Wszczęcie Postępowania Sądowego](#) > [Pomoc Prawna](#) > [Germany](#)

Pomoc prawna

Autor treści:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Jakie są koszty postępowania sądowego i kto je zazwyczaj ponosi?

Jeżeli strona postępowania korzysta z usług adwokata, który ją reprezentuje, adwokat ten ma prawo do stosownego honorarium, którego wysokość w dużej mierze zależy od wartości przedmiotu sporu. W postępowaniu sądowym ponosi się również koszty sądowe. Obejmują one nie tylko opłaty i koszty pobierane przez sąd, ale również koszty ponoszone przez stronę, która potrzebuje pomocy prawnej, na potrzeby wykonania postanowienia sądu lub koszty niezbędne do dokonania właściwej czynności prawnej lub wdania się w spór. Strona, która nie potrzebuje pomocy prawnej, zwykle ponosi te koszty. Jeżeli sąd wyda wyrok na korzyść tej strony, koszty te zwraca strona przeciwna.

2 Na czym polega pomoc prawna?

W Niemczech rozróżnia się pomoc polegającą na usługach doradczych (Beratungshilfe) i pomoc prawną polegającą na pokryciu kosztów procesowych przez państwo (Prozesskostenhilfe).

Usługi doradcze obejmują porady prawne i reprezentację w postępowaniach innych niż postępowania sądowe i przysługują osobom potrzebującym takiej pomocy zgodnie z ustawą o poradach prawnych dla osób o niskich dochodach i o reprezentacji takich osób (Gesetz über Rechtsberatung und Vertretung für Bürger mit geringem Einkommen – Beratungshilfegesetz).

W postępowaniu sądowym osoby potrzebujące pomocy prawnej otrzymują ją zgodnie ze stosownymi przepisami.

3 Jakie wymogi należy spełnić, aby otrzymać pomoc prawną?

Usługi doradcze lub pomoc prawną przyznaje się, jeżeli osoba, która chce skorzystać z usług prawnych, nie jest w stanie uzyskać niezbędnych funduszy z uwagi na sytuację osobistą lub finansową (jest osobą potrzebującą) i nie może w żaden inny racjonalny sposób uzyskać pomocy (np. nie ma ubezpieczenia ochrony prawnej, nie może uzyskać porad prawnych w ramach swojej wspólnoty mieszkaniowej lub związku zawodowego itd.).

Ponadto muszą istnieć podstawy do czynności prawnej, w drodze których ta osoba chce dochodzić swoich praw. Jeżeli pomoc prawna została przyznana, wszczynane powództwo lub wdanie się w spór muszą również mieć wystarczające szanse powodzenia. Sąd rozpatrujący wniosek o pomoc prawną stwierdza – na podstawie okoliczności faktycznych przedstawionych przez wnioskodawcę i dostępnych dokumentów – czy roszczenie wnioskodawcy jest uzasadnione lub przynajmniej możliwe do uzasadnienia, przy czym musi być przekonany, że w świetle faktów wnioskodawca będzie w stanie przedstawić dowody. Jeżeli spełnione zostaną wymogi prawne, zainteresowany ma prawo do skorzystania z usług doradczych lub pomocy prawnej.

4 Czy pomoc prawna przysługuje we wszystkich rodzajach postępowań?

W Niemczech rozróżnia się usługi doradcze (Beratungshilfe) i pomoc prawną polegającą na pokryciu kosztów procesowych przez państwo (Prozesskostenhilfe) (zob. odpowiedź na pytanie 2 powyżej).

Usługi doradcze (obejmujące porady prawne i – w razie potrzeby – reprezentację) świadczy się w sprawach cywilnych, w tym w sprawach wchodzących w zakres prawa pracy, prawa administracyjnego, prawa konstytucyjnego i prawa socjalnego. W sprawach karnych i karno-administracyjnych zapewnia się wyłącznie porady prawne. W sprawach, których należy zastosować prawo obce, usługi doradcze świadczy się, jeżeli okoliczności faktyczne sprawy mają związek z Niemcami. W sprawach wchodzących w zakres prawa podatkowego nie można korzystać z usług doradczych.

Pomoc prawną polegającą na pokryciu kosztów procesowych przez państwo można uzyskać w każdym postępowaniu cywilnym, postępowaniu nieprocesowym oraz postępowaniu przed sądem pracy, sądem administracyjnym, sądem ds. socjalnych lub sądem ds. finansowych (Arbeitsgericht, Verwaltungsgericht, Sozialgericht lub Finanzgericht). Oskarżeni w postępowaniu karnym i dłużnicy w postępowaniach w związku z niewypłacalnością nie otrzymują pomocy prawnej. Przepisy dotyczące obrońców z urzędu obejmują wyczerpujące przepisy szczególne, które mają zastosowanie do oskarżonych w postępowaniu karnym. Dłużnicy w postępowaniach w związku z niewypłacalnością mogą ubiegać się o odroczenie kosztów postępowania, jeżeli do wniosku o wszczęcie postępowania w związku z niewypłacalnością dołączą wniosek o zwolnienie z pozostałego zadłużenia. Na odrębny wniosek sąd właściwy w sprawach niewypłacalności również w takich sprawach wyznacza dłużnikowi wybranego przez dłużnika adwokata, który zechce go reprezentować, jeśli uzna reprezentowanie dłużnika przez adwokata za niezbędne.

5 Czy istnieje odrębna procedura odnosząca się do sytuacji wyjątkowych?

Nie przewidziano żadnych przepisów szczególnych w tym zakresie; istniejące możliwości uzyskania usług doradczych i pomocy prawnej obejmują również sprawy pilne.

6 Gdzie można uzyskać formularz wniosku o pomoc prawną?

Formularze wniosków o usługi doradcze i o pomoc prawną można uzyskać w sądach rejonowych (Amtsgerichten) i u adwokatów.

7 Jakie dokumenty należy załączyć do wniosku o pomoc prawną?

Niezbędne szczegółowe informacje na temat dochodów należy w wiarygodny sposób potwierdzić za pomocą odpowiednich dokumentów (np. paski wynagrodzenia lub – w przypadku osób samozatrudnionych – ostatnie zeznanie podatkowe).

8 Gdzie należy złożyć wniosek o pomoc prawną?

W Niemczech rozróżnia się usługi doradcze (Beratungshilfe) i pomoc prawną polegającą na pokryciu kosztów procesowych przez państwo (Prozesskostenhilfe) (zob. odpowiedź na pytanie 2 powyżej).

Wniosek o usługi doradcze składa się do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zameldowania (miejsca zamieszkania) osoby ubiegającej się o usługi doradcze. Jeżeli osoba ta nie ma miejsca zameldowania na terytorium Niemiec, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca, w którym powstała potrzeba uzyskania usług doradczych. O taką formę pomocy można również zwrócić się bezpośrednio do adwokata. Wówczas w następnej kolejności w ciągu 4 tygodni należy złożyć stosowny wniosek do sądu rejonowego.

Wniosek o pomoc prawną składa się do sądu prowadzącego lub mającego prowadzić postępowanie, w odniesieniu do którego wnosi się o pomoc prawną. To właśnie ten sąd (a nie np. organ pomocy społecznej) rozpatruje wniosek i orzeka, czy spełniono wymogi przyznania pomocy prawnej.

9 W jaki sposób można się dowiedzieć o zakwalifikowaniu do uzyskania pomocy prawnej?

Informacje na temat usług doradczych i pomocy prawnej można uzyskać w sądach rejonowych i u adwokatów.

10 Co należy zrobić w razie zakwalifikowania się do uzyskania pomocy prawnej?

Osoba uprawniona do usług doradczych lub pomocy prawnej wypełnia właściwy formularz, załącza do niego niezbędne dokumenty i składa go do organu, o którym mowa w pkt 8.

11 Kto wybiera adwokata lub radcę prawnego dla osoby, której przyznano pomoc prawną?

W Niemczech rozróżnia się usługi doradcze (Beratungshilfe) i pomoc prawną polegającą na pokryciu kosztów procesowych przez państwo (Prozesskostenhilfe) (zob. odpowiedź na pytanie 2 powyżej).

Osoba, która chce skorzystać z usług prawnych, może uzyskać usługi doradcze od dowolnie wybranego adwokata. W krajach związkowych Brema i Hamburg usługi doradcze uzyskuje się w publicznych ośrodkach porad prawnych. Adwokaci mają obowiązek świadczyć usługi doradcze; wniosek o tego rodzaju pomoc prawną można oddać lub odrzucić tylko w szczególnych sytuacjach i z uzasadnionych przyczyn.

W przypadku pomocy prawnej polegającej na pokryciu kosztów procesowych przez państwo osoba uprawniona również może wybrać dowolnego adwokata. Strona postępowania wybiera adwokata, który jest umocowany do jej reprezentowania przed sądem. Adwokata wybiera i wyznacza prezes sądu wyłącznie wtedy, kiedy zainteresowana strona nie jest w stanie znaleźć adwokata, który zechce ją reprezentować.

12 Czy pomoc prawna obejmuje wszystkie koszty postępowania?

W Niemczech rozróżnia się usługi doradcze (Beratungshilfe) i pomoc prawną polegającą na pokryciu kosztów procesowych przez państwo (Prozesskostenhilfe) (zob. odpowiedź na pytanie 2 powyżej).

Adwokat ma prawo pobrać opłatę w wysokości 15 euro od osoby, na rzecz której świadczy usługi doradcze, przy czym w zależności od sytuacji tej osoby może odstąpić od pobierania tej opłaty. Odmienne ustalenia dotyczące wynagrodzenia uznaje się za nieważne. Adwokat otrzymuje pozostałą część swojego honorarium od Skarbu Państwa.

Pomoc prawna obejmuje wszystkie koszty postępowania, z wyjątkiem kosztów poniesionych przez stronę postępowania, które nie były niezbędne do ochrony jej praw. Strona uprawniona do pomocy prawnej nie ponosi żadnych innych kosztów.

13 Kto ponosi pozostałe koszty w razie zakwalifikowania się do uzyskania częściowej pomocy prawnej?

Jeżeli spełniono wymogi uzyskania pomocy prawnej, strona uprawniona nie ponosi żadnych innych kosztów. Przyznana pomoc prawna obejmuje wszelkie uzasadnione koszty postępowania. Jeżeli sytuacja finansowa strony postępowania pozwala jej jednak na pokrycie kosztów postępowania z dochodów własnych, strona ta ma obowiązek zwrócić Skarbowi Państwa, który pokrył te koszty, odpowiednią kwotę w ratach, w całości lub w części. Do 4 lat po zakończeniu postępowania sąd może zweryfikować sytuację osobistą i finansową strony i nakazać płatność w ratach lub dostosować wysokość spłacanych rat. Płatność można rozłożyć na maksymalnie 48 rat.

Może się zdarzyć, że pomoc prawna nie obejmie wszystkich etapów postępowania („częściowa pomoc prawna”). W takich przypadkach skutek pomocy prawnej ogranicza się do etapu, w odniesieniu do którego ją przyznano.

14 Czy pomoc prawna obejmuje również koszty odwołań?

Przyznana pomoc prawna nie obejmuje z urzędu środków zaskarżenia. Prawo do pomocy prawnej ustaje po wydaniu przez sąd prowadzący postępowanie wyroku kończącego to postępowanie. Można jednak ponownie ubiegać się o pomoc prawną w celu złożenia środka zaskarżenia. Sąd apelacyjny ocenia, czy strona w dalszym ciągu potrzebuje pomocy oraz czy złożony przez nią środek zaskarżenia nie jest bezzasadny i ma szansę

powodzenia. Oceny, czy taki środek zaskarżenia ma szansę powodzenia i nie jest bezzasadny, nie przeprowadza się, jeżeli środek złożyła strona przeciwna. Jeżeli spełniono te wymogi, stronie postępowania przysługuje pomoc prawna.

15 Czy pomoc prawna może zostać cofnięta przed zakończeniem postępowania (lub nawet odwołana po zakończeniu postępowania)?

W Niemczech rozróżnia się usługi doradcze (Beratungshilfe) i pomoc prawną polegającą na pokryciu kosztów procesowych przez państwo (Prozesskostenhilfe) (zob. odpowiedź na pytanie 2 powyżej).

Wnioskodawcę można pozbawić prawa do usług doradczych, jeżeli przyznano je na podstawie nieprawdziwych informacji podanych przez stronę ubiegającą się o usługi prawne.

Przyznaną pomoc prawną można cofnąć wyłącznie w następujących sytuacjach:

1. jeżeli pomoc uzyskano pod fałszywymi pozorami na podstawie nieprawdziwych informacji dotyczących sporu;
2. jeżeli przedstawiono nieprawdziwe informacje, aby spełnić subiektywne wymogi przyznania pomocy, oraz nie przedstawiono niezbędnych oświadczeń;
3. jeżeli okoliczności osobiste i finansowe, na które powołał się wnioskodawca, ubiegając się o pomoc, nie mają zastosowania;
4. jeżeli wnioskodawca zalega ze spłatą rat lub
5. jeżeli wnioskodawca nie zawiadomił sądu o znacznej poprawie dochodów lub innych okoliczności finansowych bądź o zmianie adresu.

16 Czy można zaskarżyć odmowę udzielenia pomocy prawnej?

W Niemczech rozróżnia się usługi doradcze (Beratungshilfe) i pomoc prawną polegającą na pokryciu kosztów procesowych przez państwo (Prozesskostenhilfe) (zob. odpowiedź na pytanie 2 powyżej).

Od postanowienia sądu rejonowego o oddaleniu wniosku o usługi doradcze przysługuje natychmiastowe zażalenie (sofortige Beschwerde).

Jeżeli natomiast sąd oddalił wniosek o pomoc prawną, wnioskodawca może w ciągu miesiąca wnieść natychmiastowe zażalenie na odnośne postanowienie sądu, o ile wartość przedmiotu sporu w postępowaniu głównym przekracza 600 euro. Jeżeli wartość przedmiotu sporu w postępowaniu głównym nie przekracza 600 euro, zażalenie można wnieść wyłącznie wtedy, gdy sąd oddalił wniosek o pomoc prawną wyłącznie ze względu na kryteria dotyczące sytuacji osobistej i finansowej.

17 Czy złożenie wniosku o pomoc prawną powoduje zawieszenie biegu terminu przedawnienia?

Złożenie wniosku o przyznanie pomocy prawnej zawiesza bieg terminu przedawnienia roszczenia, którego ustalenia lub wykonania dotyczy powództwo i w odniesieniu do którego wystąpiono o pomoc prawną. Oznacza to, że przy obliczaniu terminu przedawnienia nie bierze się pod uwagę okresu, w którym jego bieg był zawieszony. Złożenie wniosku skutkuje zawieszeniem biegu terminu przedawnienia tylko wtedy, gdy jednocześnie ze złożeniem wniosku poinformuje się o nim stronę przeciwną. Jeżeli powiadomienia dokonano później, bieg terminu przedawnienia zawiesza się dopiero w dniu, w którym powiadomiono stronę przeciwną o złożeniu wniosku o przyznanie pomocy prawnej.

Dodatkowe informacje można znaleźć pod adresem:

https://www.bmj.de/SharedDocs/Publikationen/DE/Beratungs_PKH.html

---

■ Ostatnia aktualizacja: 07/08/2025

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN).

Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.